

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 23 september 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

[Läs mer om barn- och ungdomsidrott på idrottsforum.org](#)[Läs mer om norsk idrott, idrottspolitik och idrottsforskning på idrottsforum.org](#)

Som ett resultat av idrottens växande samhällsliga betydelse och som en följd av idrottsforskningens tillväxt och utvecklingen, har barnidrotten kommit i idrottsvetenskapligt fokus på ett sätt som tidigare inte varit fallet. En rad olika aspekter av modern barn- och ungdomsidrott, till exempel selektering och utslagning, mobbing och sexuellt ofredande, undersöks och diskuteras offentligt. Idrottshistoriker vänder blicken bakåt i tiden för att följa och studera utvecklingen fram till dagens situation; det blir parallella spår av barndoms- och idrottsforskning. Ett av de nyare exemplen på denna forskningsinriktning hittar vi i Norge, där Oskar Solenes i maj i år lade fram sin doktorsavhandling *Framtidas håp: Barneidrettsdiskursar i Noreg 1920-1976* (Norges idrettshøgskole). I avhandlingen undersöker han hur det idrottsaktiva barnet har förstått och konstruerats under tiden fram till Idrettstingets antagande av Retningslinjer for barneidrett, i kölvattnet efter den formliga explosionen av barn- och ungdomsidrott som kom under 1970-talet. Susanna Hedenborg vid forumets moderinstitution var opponent vid disputationen tillsammans med Ellen Schrupf, Høgskolen i Telemark. I sin recension framhåller Hedenborg vikten och värdet av studier om barnidrottens historia, och hon berömmar Solenes empiriska behandling, medan hon tvingas konstatera att den teoretiska kopplingen lämnar en del övrigt att önska.

Viktig barnidrottsforskning

Susanna Hedenborg

Institutionen för idrottsvetenskap, Malmö högskola

*Oskar Solenes***Framtidas håp: Barneidrettsdiskursar i Noreg 1920-1976**

256 sidor, hft., ill.

Oslo: Norges idrettshøgskole 2009

ISBN 978-82-502-0422-5

Inledning: Avhandlingens syfteSyftet med Oskar Solenes avhandling, *Framtidas håp:**Barneidrettsdiskursar i Noreg 1920-1976*, är att undersöka hur det idrottsaktiva barnet har förstått och konstruerats under perioden 1920-1976.

Utgångspunkten är att barnet och barndomen är sociala konstruktioner. Fokus för studien är diskurser om barn, barndom och barns kroppar i relation till idrottsrörelsen.

Det är en rimlig avgränsning, eftersom barnidrotten inom skolan hittills rönt större uppmärksamhet i den tidigare forskningen.[1] Författarens tidsmässiga avgränsningar förklaras utifrån att det var på 1920-talet som barnidrotten började intressera barnläkarna, lärarna och representanter för idrottsrörelsen; och att Idrettstinget 1976 antog dokumentet Retningslinjer for barneidrett. Den långa tidsperioden är intressant, inte minst eftersom tidigare forskning har pekat ut 1970-talet som det årtionde när barnidrotten satte fart inom idrottsrörelsen. Genom att spåra diskurser om barnidrott från förra hälften av århundradet, och dessutom visa att de frågor som restes redan då fortsatte att intressera barnidrottens intressenter, ger avhandlingen viktiga pusselbit till det barndomshistoriska och det idrottshistoriska pusslet. Genom att dessutom genomgående studera synen på både pojkar och flickors idrottande tillförs idrottsforskningen ny kunskap om hur genusrelationer inom idrotten etablerades i relation till barnen.

Källmaterial

Den empiriska genomgången är stark, trots att källmaterialsituationen är problematisk. Det senare gäller inte bara denna avhandling, det är ofta så inom idrottshistorisk forskning, inte minst eftersom frivilligverksamhet inte sparar material från sin verksamhet på samma sätt som affärsverksamhet eller offentliga myndigheter. Solenes har, klokt nog, arbetat med flera olika materialtyper för att komma åt hur barndomen konstruerats inom idrottsfältet. Källmaterialet består av publicerat och opublicerat material från idrottsrörelsen centrala organisationer, material från privata arkiv, interjuver samt bilder från Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek och Oslo stadsarkiv.

Årsböcker och tidskrifter utgör de viktigaste materialen. Där återfinns både statistik och längre texter. Läsaren kunde dock önskat en noggrannare presentation av hur materialen såg ut och på vilket sätt författaren använt dem. Hur har till exempel texttolkningen gått till? Även bildmaterialet hade kunnat presenteras och analyseras mer utförligt. Här finns utrymme för ytterligare studier där frågor om barnet som aktör eller som formbart material säkert hade kunnat ställas. Om jag förstod författaren rätt under disputationen är bildmaterialet rikt. Mer forskning är möjlig även utifrån de andra materialtyperna. Solenes har utgått från de centrala organisationerna, vilket självklart leder vidare till forskningsfrågor om hur barnidrotten behandlades i specialförbunden. Det är frågor som framtida forskning får utreda.

Avhandlingens struktur och viktigaste resultat

Avhandlingen är kronologiskt uppbyggd och analysen pekar på att det finns både kontinuitet och förändring vad gäller barndomsdiskurserna på idrottsfältet. Runt 1950 skedde ett slags brytning vad gäller konstruktionen av det idrottsaktiva barnet. Under den tidiga perioden dominerades diskursen av tankar om hygien och hälsa. Det är den medicinska vetenskapen som utgör den viktiga bakgrunden till hur barnets kropp förstås. Författaren visar hur barnkroppen mäts och vägs samt hur det insamlade materialet blir föremål för statistisk analys i syfte att beskriva den "normala" barnkroppen. Den medicinska vetenskapens förespråkare var även intresserade av hur barnets kropp påverkades av idrottsutövning.

Men det var inte bara läkarnas röster om barnets hälsa som hördes i de offentliga diskussionerna om barnidrotten under denna period. Även lärare och representanter från idrottsrörelsen diskuterade barns deltagande. Genom att studera källmaterial från idrottsrörelsen (både Landsförbundet och Arbetarnas idrottsförbund) visar Solenes på att barn – både pojkar och flickor (om än pojkarna i långt högre utsträckning än flickorna) – tilläts utöva idrott med både hälsa och tävling som syfte. Med en spännande djupdykning i skidhoppningens historia och koppling till barnidrotten visar Solenes på hur barnets idrottsutövning, och särskilt pojkarnas, kopplades till föreställningar om nationen.[2] Tankar om detta sammanfattas väl i ett citat hämtat från en läsebok från 1939: "ein skibakke i sol med livsglad og spræek ungdom, det er Noreg det!".[3]

” En styrka i avhandlingen är att författaren tar upp både flickors och pojkars idrottsutövning. Här bidrar avhandlingen till ny kunskap om idrottsfältets genusrelationer.

I den senare perioden var barndomsdiskursen på idrottsfältet koncentrerad kring hur barnets skulle fostras i ett demokratiskt tänkande inom idrottsrörelsen samt barnidrottens sportifiering. Här framträder aktörer från idrottsrörelsen allt mer. Läkarrösten är inte längre lika stark. En annan viktig förändring under perioden är att flickidrotten växer stort. En styrka i avhandlingen är att författaren tar upp både flickors och pojkars idrottsutövning. Här bidrar avhandlingen till ny kunskap om idrottsfältets genusrelationer (även om läsaren hade kunnat önska sig en starkare anknytning till genusforskningen). Solenes ställer även frågan om det kan ha varit så att flickors idrottande föregick och ledde fram till de regler som öppnade upp för kvinnors idrott inom idrottsrörelsen.

Avslutande kommentarer

Avhandlingen är intressant eftersom det i den presenteras mycket ny kunskap om barnet och barndomen på det idrottshistoriska fältet. Barnets deltagande i idrotten och hur barnet och barndomen konstruerats inom fältet har inte belysts på samma sätt tidigare (och det gäller inte bara Norge). Som läsare är det intressant att följa frågorna om barns bästa vad gäller hälsa och tävlingsidrott, likväl som hur konstruktionen mellan den idrottande pojken och den idrottande flickan skiljer sig åt.

Även om Solenes pekar på brott och förändringar inom diskurserna är det samtidigt tydligt att de olika sätten att motivera barnidrotten förekommer under hela perioden. Det hade varit möjligt att föra en mer fördjupad diskussion kring orsakerna till kontinuitet eller förändring i barndomsstrukturen. En mer genomarbetad användning av författarens teoretiska utgångspunkt i den så kallade "språkliga vändningen", liksom Foucaults maktbegrepp, hade kunnat fördjupa diskussionen om diskursernas kontinuitet eller förändring. Generellt sett är den teoretiska användningen svagare än den empiriska presentationen – framförallt eftersom författaren knappt anknyter till teorin i de mer empiriska delarna. Kanske hade kopplingen till Foucault helt kunnat släppas om

författaren istället gjort större bruk av den historiska kontexten samt en tydligare anknytning till tidigare internationell forskning inom idrottsfältet[4] och det barndomssociologiska fältet[5].

Genom att vara en av de första att behandla synen på barn, barndom och barnets kropp inom den idrottshistoriska forskningen har Solenes berett mark för mer forskning. Det finns många intressanta frågor kring genus, klass och etnicitet som skulle kunna ställas till källmaterial både på central- och specialförbunds nivå. Genom sådan forskning skulle med all säkerhet också teoribildning kring till exempel nation och nationalism kunna fördjupas. Solenes visar hur förståelsen av barndom är centralt för förståelsen av det nationella – en viktig slutsats som inte berörs i nationalismforskningen.

[1] Det gäller även svensk forskning om barnidrotten.

[2] Tankarna om skidhoppning, maskulinitet och norsk nationalism fördjupade Solenes i sin provföreläsning, som föregick disputationen.

[3] Mikkel Fønhus, "Skirennet", i *Nordal Rolfsen's Lesebok* (1939), 153.

[4] T ex Tomas Petersons bok *Den svenskska modellen* (1993); eller Johan Norbergs avhandling *Idrottens väg till folkhemmet* (2004).

[5] T ex den i det nu närmaste klassiska *Constructing and reconstructing childhood* (1990), eller senare verk av redaktörerna Allison James och Alan Prout, eller till någon text av Jens Qvortrup.

© **Susanna Hedenborg 2009.**

 Köp boken från Norges idrettshøgskole

 Kjøp boken fra Norges idrettshøgskole

 Køb bogen fra Norges idrettshøgskole

 Buy this book from Amazon.co.uk

 Buy this book from Amazon.com